

Каръл Пирсън

ДА ПРОБУДИШ ГЕРОИТЕ В ТЕБ

*Дванайсет архетипа, които ни помагат
да намерим себе си и да преобразим нашия свят*

София, 2024

Преводът е направен по изданието:

Carol S. Pearson

AWAKENING THE HEROES WITHIN

HarperCollins Publishers

© Издателство „Изток-Запад“, 2024

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на автора и на издателство „Изток-Запад“.

© Данчо Господинов, превод, 2024

© Татяна Йович, оформление на корицата, 2024

ISBN 978-619-01-1434-5 (мека подвързия)

ISBN 978-619-01-1435-2 (твърда подвързия)

Каръл Пирсън

ДА ПРОБУДИШ ГЕРОИТЕ В ТЕБ

Дванайсет архетипа,
които ни помагат да намерим себе си
и да преобразим нашия свят

Превод от английски
Данчо Господинов

СЪДЪРЖАНИЕ

Благодарности	7
Въведение	10
Как да използваме тази книга	24

Част първа

ТАНЦЪТ НА ЕГОТО, ЦЯЛОСТНАТА ЛИЧНОСТ И ДУШАТА / 35

1. Етапите на пътуването.....	37
2. Егото: защита на вътрешното дете.....	40
3. Душата: навлизане в мистериите.....	49
4. Цялостната личност: да изразим себе си в света.....	62
5. Отвъд героизма: танцът	77

Част втора

ПОДГОТОВКА ЗА ПЪТУВАНЕТО / 85

6. Невинният.....	87
7. Сиракът.....	99
8. Воинът	112
9. Грижовникът.....	127

Част трета

ПЪТУВАНЕТО – ДА СТАНЕШ ИСТИНСКИ / 141

10. Търсачът	143
11. Разрушителят	157
12. Любовникът.....	170
13. Творецът.....	187

Част четвърта

ЗАВРЪЩАНЕТО – ДА СТАНЕШ СВОБОДЕН / 203

14. Владетелят.....	205
15. Магьосникът	219
16. Мъдрецът	237
17. Шутът.....	250

Част пета

**ПОЧИТАНЕ НА РАЗНООБРАЗИЕТО –
ПРЕОБРАЗЯВАНЕ НА ТВОЯ СВЯТ / 263**

18. От двойственост към цялостност – моделът на етапите на живота	265
19. Социалният пол и човешкото развитие през целия живот.....	290
20. Социален пол, разнообразие и преобразяването на културата.....	308
21. Заявяване на мита на своя живот	326

Приложение.

Показалец на героевия мит (Форма Е).....	335
Бележки.....	340

БЛАГОДАРНОСТИ

Да пробудим героите в теб е резултатът от двайсетгодишно изследване, което започнах като студентка, когато бях запленена от темата за пътешествието на героя – ентузиазъм, който доведе до моята дисертация върху шутите и героите в съвременната литература (1970).

Както при всяка книга, която е връхната точка на двайсет години изследвания, не е възможно да изброя всички трудове, теории и хора, които са ми оказали влияние или са подкрепили работата ми. Някои обаче заемат по-особено място, така че няма как да бъдат забравени. Докато бях студентка, книгата на Джоузеф Камбъл *Героят с хиляди лица* беше за мен „зов за търсенето“, стимулирал ме да се заема с тази работа. Когато писах тази книга, аз изпитвах голяма благодарност към моите професори от Факултета по английска филология в университета „Райс“, особено Мънро Спийърс, Уилям Пайпър и Дейвид Минтър, задето ме научиха на толкова много неща не само за литературата, но и за душата. Благодарна съм също за участието си в програмите за изследвания на жените в Университета на Колорадо и Университета на Мериленд, за работата си в екипа на Ан Уилсън Шейф, която провеждаше интензивни курсове за специалистки в различни области, и за сътрудничеството си с Дона Шавлик и Джуди Тъчтън в отдел „Жени“ на Американския съвет по образование, както и с Катрин Поуп при редактирането на *Коя съм аз този път? Женски портрети в американската и британската литература* и написването на *Жената герой в британската и американската литература*.

Докато разработвах идеите и пишех тази книга, много полезна ми беше също връзката с Центъра за творческо въображение „Мидуей“ във Вашингтон и с програмата за професионално обогатяване в дълбинната психология на „Уенрайт Хаус“ в Рай, щата Ню Йорк.

Чрез центъра „Мидуей“ аз преминах едногодишния курс на Дейвид Олдфийлд по методи на творческата митология, за да изуча стратегии за работа с архетипов и митичен материал по експериментални начини. Не само се научих да го правя, но имах и голяма полза от теориите за душата и нейното развитие, които се изучаваха там.

По-късно имах възможността да бъда преподавател в този курс, което ми даде шанса да работя със специалисти в най-различни области, използвайки теориите и упражненията, представени в тази книга. Благодарна съм на центъра „Мидуей“ и на Дейвид Олдфийлд за възможността да изпробвам тези идеи

с такава изключителна група участници. Влиянието на тази група хора върху мен и тази книга не може да бъде преувеличено. Те ме насърчиха с уверения за важността на работата, експериментираха с прилагане на теориите в своята работа и в собствения си живот, четеха черновите на отделните глави и щедро споделиха своите прозрения и процеси с мен.

Две години участвах в програмата за обогатяване на „Уейнрайт Хаус“, където имах възможността да задълбоча познанията си по юнгианска психология. Специално искам да благодаря на Франклин Валас, директор на „Уейнрайт Хаус“, и на Дон Калшед и Сидни Макинси, съответно директор и координатор на програмата за професионално обогатяване по дълбинна психология, заедно са създали тази много ценна образователна инициатива, която имах възможността да ползвам точно по времето, когато се нуждаех от нея.

Най-много искам да благодаря на моите колеги в „Меристем“, особено на Шарън В. Сейверт, която работи заедно с мен по оформянето на проекта „Героите в работата“, който изследва много от същите архетипове, описани в тази книга, и ги прилага към организационни среди. Оттук се получи прекрасно кръстосано опрашване на идеите между два проекта; нашата съвместна работа толкова повлия върху моето мислене, че ефектът на сътрудничеството ни е виден в цялата книга, особено в част II, в която са описани отделните архетипове.

По подобен начин екипът, който работи с мен по разработването на Показалеца на героичните митове в няколко от неговите форми, обогати много моето разбиране на архетиповете. Екипът, който разви Форма D (с десетте архетипа) включваше Шарън Сейверт и Мери Леонард, с техническа помощ от Бет О'Брайън и Барбара Мъри и експертен принос от Франсис Паркс, Поли Армстронг, Дейвид Олдфийлд и Джон Джонсън. Групата, която разработи Форма E (с дванайсет архетипа) включваше Хю Мар, Мери Леонард и Шарън Сейверт. Специално искам да благодаря на Хю Мар, който провеждаше тестовете за определяне на валидността и надеждността на инструментариума и беше в челните редици при разработването и уточняването на нови въпроси.

Едно специално „благодаря ти“ на Шарън В. Сейверт, координатор на проекта „Герои в работата“ в Меристем и съавтор на *Герои в работата: Работна тетрадка*, както и на екипа на Показалеца на героичните митове за помощта при разработката и кристализирането на някои от идеите, залегнали в основата на тази книга. Десет от архетиповете, обсъдени тук, бяха преди това включени в *Герои в работата: Работна тетрадка* и във форма D на Показалеца на героичните митове (служебно публикуван от „Меристем“ през 1988 г.).

Искам също да благодаря на членовете на студентския семинар на Мери Леонард в Университета на Мериленд, които ми дадоха обратна информация

и съвети при оформяването на инструментариума; на училището в Санди Спринг за осигуряване на място за проверка на форма D; и на центъра „Маунт Върнън“ за осигуряването на място за проверка на форма E. Бих искала също да отбележа значимостта на дисертацията, разработвана в момента от Хю Мар, която ще даде възможност за по-нататъшно разработване на Показалеца на героичните митове.

По време на писането на тази книга аз си сътрудничих с Лори Липин при разработването на семинари по „Тип и архетип“, които съединяваха теорията на Майерс-Бригс със системата, разработена в тази книга – сътрудничество, което повиши яснотата на моето мислене относно архетиповете и ми помогна да разбере как типът и архетипът се допълват един друг в нашето разбиране на всяка индивидуална психология.

Извънредно съм щастлива, че Томас Грейди беше мой редактор в „Харпър Сан Франциско“. Признателна съм му за неговото насърчаване и насоки при писането на книгата, за сериозното и внимателно обмисляне на формата и дизайна на книгата, както и за неговата веща редакторска ръка. Оценявам помощта на Нейоми Лък при отрязването на излишните дължини до пригодни за четене размери. Специални благодарности на Сандра Летелиер за преписването на многобройните чернови със същия старателен професионализъм, с който тя се отнася към цялата си работа. Благодарна съм и на хората, които четеха и коментираха ръкописа: Дейвид Меркович, Джоан Херън и Алис Абраш.

Искам да благодаря на моя съпруг, Дейвид Меркович, и на децата си, Джеф, Стиви и Шана, за тяхната любов, подкрепа и окуражаване в този проект. Благодарности и на „Кози“, подкрепящата група, която неизмеримо повлия върху моя емоционален и духовен растеж през тези години; на колегите ми в „Меристем“; на моя психоаналитик д-р Франсис Паркс; и на моите родители, Джон и Телма Пиърсън, чиято любов и вяра осигуриха здрава основа за моя живот.

И накрая, искам да благодаря на читателите на *Героят в теб: Шест архетипа, чрез които живеем**. Изпитах огромно удовлетворение от публичните отзиви за моята книга и бях вдъхновена от разказите на читатели за нейното влияние върху техния живот. В нея помолих читателите да не ме карат след няколко години да отстоявам написаното от мен, а по-скоро да ме питат какво съм научила, откакто я написах. Мнозина направиха точно това и аз съм избистряла моето мислене чрез отговори в частни разговори или в беседи с групи, докато изнасях лекции и провеждах семинари из цялата страна за пътуването на героя. Тази книга дава един по-пространен отговор на този въпрос.

* Каръл Пирсън. Героят в теб. С., Кибеа, 1996. – Б.пр.

ВЪВЕДЕНИЕ

За някои хора казваме, че имат „душа“. Те обичат, страдат, имат дълбок усет за смисъла на живота. И може би най-важното – знаят кои са.

Други, изглежда, са загубили своята душа. Те може да имат материални придобивки – хубава къща, хубава кола, хубава работа, хубави дрехи. Възможно е дори да имат стабилно семейство и да са религиозни, но вътре в себе си чувстват пустота. Даже когато правят правилните ходове, това е движение без смисъл.

Трети обичат, страдат и имат силен усет за живота, но на практика никога не слагат живота си в ред. Те като че ли не могат да намерят работа или лични отношения, които наистина да ги задоволяват, затова се чувстват постоянно притеснени. Макар може би да са свързани с душата си, те се чувстват откъснати от света.

Най-окаяни от всички са онези, които никога не се научават как да си пробиват път в живота или как да бъдат верни на душата си. Техният живот е празен и неудовлетворителен – при това съвсем излишно: в действителност всички ние сме в състояние да намираме смисъл и цел в личния си живот и в живота на човешката общност.

Един модел, чрез който да се научим как да живеем, откриваме в разказите за героизъм. Странстването на героя е заради това, да каже „да“ на себе си и докато го прави, да става все по-жизнен и по-ефективен в света. Самото приключение е изпълнено с опасности и капани, но предлага голяма отплата: способността да постигаш успех в света, познание за загадките на човешката душа, възможността да откриеш и изразиш своите уникални дарования в света и да живееш в обич и разбирателство с други хора.

Да пробудиш героите в теб е за хора, които се намират на всички етапи от жизнения си път: тя е зов за тръгване по пътя за онези, които само обмислят или са в началото на пътешествието; дава нови сили на вървящите цял живот

Тръгването на героя на път е на първо място заради откриването на съкровището на неговата истинска Цялостна личност,

по пътя; средство е за хората, които са вече далеч напред по пътя и търсят начини да споделят и предадат наученото. Всяко пътешествие е уникално и всеки търсач нанася на картата нов път, но е безкрайно по-лесно да изминеш пътя, ако знаеш поне нещичко за опита на онези, които са преминали по него преди теб. Когато научим колко много различни пътища на героя има пред нас, разбираме, че има възможност всички ние да бъдем героични по свой уникален начин.

Историите за герои са силно въздействащи и вечни. Те свързват нашия собствен копнеж, болка и страст с тези на хора, живели преди нас, по такъв начин, че научаваме нещо за същността на това, какво означава да бъдеш човек, както и как да бъдем свързани с големите цикли на природния и духовния свят. Митовете, които могат да придадат значимост на нашия живот, са дълбоко първични и архетипови и могат да всеят ужас в сърцата ни, но могат и да ни освободят от неавтентичен живот и да ни направят истински. Ако избегнем това, което Т. С. Елиът нарича този „първожданен ужас“ в сърцевината на живота, ние се лишаваме от връзката си с интензивността и мистерията на живота. Откриването на нашата собствена връзка с такива вечни модели ни дава усещане за смисъл и значимост дори в моментите на най-голямо страдание или отчужденост, а по този начин възвръща благородството на живота.

Парадоксът на модерния живот е, че докато живеем по начини, каквито никога не са съществували преди и следователно всекидневно възсъздаваме нашия свят, нашите действия често биват усещани като лишени от корен и празни. За да надмогнем това състояние, е необходимо да се чувстваме вкоренени едновременно в историята и във вечността.

Ето защо митът за героя е толкова важен в съвременния свят. Той е непреходен мит, който те свързва с хората от всички времена и места. Той е безстрашен скок извън рѳба на познатото, за да се сблъскаш с непознатото, и уверяване, че когато настѳпи времето, ще имаш нужното, за да се изправиш пред своите змейове, да откриеш съкровищата си и да се върнеш, за да преобразиш царството. Той също показва как да се научиш да бъдеш верен на себе си и да живееш отговорно в общност с някой друг.

*Ние придобихме
опита, но смисълът
ни се изгълзна.*

Т. С. Елиът

В класическия мит здравето на царството отразява здравето на Царя или Царицата. Когато Владетелят е ранен, царството се превръща в пустош. За да бъде изцелено то, е било необходимо героят да тръгне на път, да намери някой свещен предмет и да се върне, за да излекува или да замести Владетеля. Нашият свят отразява много от класическите симптоми на едно превърнало се в пустош царство: глад, увредена природна среда, икономическа несигурност, ширеща се несправедливост, лично отчаяние и отчуждение и заплахата от война и унищожение. Нашите „царства“ отразяват състоянието на нашите колективни души, не само на тези на водачите. Това е време в човешката история, когато е силно необходим героизъм. Подобно на героите в древността, ние помагаме за възраждането на живота, здравето и плодородието на царството като страничен ефект от предприемането на нашите собствени пътувания, от откриването на нашите съдби и даването на нашите уникални дарове. Сякаш светът е един гигантски пъзел и всеки от нас, който е извървял пътя, се връща с едно парче от него. Така съвместно, всеки със своя принос, ние преобразяваме царството.

Преобразяването на царството зависи от всички нас: разбиране, което ни помага да преминем отвъд нагласата да се конкурираме помежду си и да достигнем до грижата да дадем възможност на себе си и на другите за изява. Ако някои хора „загубят“ и не внесат своя потенциален принос, всички ние губим. Ако ни липсва смелост да предприемем своето пътуване, ние създаваме празнота там, където нашето парче от пъзела е могло да бъде – което е в ущърб на колектива и на нас самите.

Пътуването

Героизмът освен това е не само откриването на една нова истина, но и куражът да постъпваш съобразно виждането, което си изградил въз основа на нея. Ето защо по един много практичен начин героите трябва да имат смелостта и отговорността, свързани с развитието на силно его, както и прозорливостта и чистотата на ума и духа, които идват от това, че са предприели пътуване на своите души и са спечелили богатството на истинската си Цялостна личност.

Повечето хора знаят, че героите убиват змейове, спасяват моми (или други жертви) в беда и откриват и връщат съкровища. В края на пътешествието често се женят. Те стигат до един „щастлив завършек“ на своето пътешествие, при което тяхната „нова възраждаща истина“ се проявява в живота, който живеят сега – в общността със своето ново семейство и с други хора. Тази нова истина, която са донесли, обновява собствения им живот и живота на техните царства, като по този начин засяга всеки, до който те се докоснат.

Този митичен модел е в сила за нашите лични пътувания, макар щастливият завършек обикновено да не трае дълго. Веднага щом се завърнем от едно пътешествие и влезем в нова фаза на нашия живот, ние незабавно биваме подтикнати към някакъв нов вид пътуване – моделът не е линеен или кръгов, а спи-

раловиден. Всъщност ние никога не спираме да пътуваме, но има събития, които бележат кога нещата са се случили като резултат от новата реалност, с която сме се сблъскали. И всеки път, когато тръгнем на път, ние го правим на ново равнище и се връщаме с ново съкровище и новооткрити способности да преобразяваме.

Какво изисква пътуването

Когато смятаме, че нашите пътешествия не са важни и не успяваме да се изправим срещу змейовете си и да търсим своите съкровища, ние усещаме празнота в себе си и оставаме пустота, която ни наранява. Психолозите в нивелиращия модерен свят имат име за редкия случай на хората с „мания за величие“, но дори нямат категория за най-разпространената болест – манията, че не сме от значение. Макар да е вярно, че никой от нас не е по-важен от който и да било друг, всички ние имаме важен дар, който можем да дадем – дар, който не сме в състояние да дадем, ако не успеем да предприемем пътешествието си.

Тази книга е предназначена да помогне на вас и на другите да разберат своята значимост и потенциалния си героизъм. Може би преди всичко тя предлага потенциала да загърбим едно свито, смалено усещане за възможности и да изберем да живеем един значим живот. Мнозина от нас се опитват да постигнат значим живот чрез трупане на материални блага, или на постижения, или на собственост, или на преживявания, но това никога не върши работа. Ние можем да имаме значим живот само ако сме готови самите ние да станем значими и в този процес да се откажем от илюзията за безпомощност и да поемем отговорност за живота си.

Има едно дълбоко незачитане на хората в съвременния живот. Бизнесът ни насърчава да се мислим за човешки капитал. Рекламата се обръща към нашите страхове и несигурност, за да се опита да ни накара да купуваме продукти, от които не се нуждаем. Твърде много религиозни институции учат хората да бъдат добри, но не им помагат да узнаят кои са те. Твърде много психолози виждат смисъла на работата си в това, да помогнат на хората да се научат да се приспособяват към това, което е, да не предприемат техните пътешествия и да не откриват каквото и да е. Твърде

Предприемането на пътуването ви изисква да загърбите илюзията за вашата незначителност.

много образователни институции подготвят хората да бъдат незначителни винтчета в икономическата машина, а не ги образават как да бъдат пълноценни хора.

По същество ние сме разглеждани като продукти или стоки ширпотреба, които или трябва да се продадат на предложилия най-висока цена, или да се подобряват така, че в крайна сметка да станат по-скъпи. Никое гледище не показва уважение към човешката душа или човешкия ум, освен когато те се използват като средство за придобивки и завоевания, вследствие на което хората все по-малко уважават сами себе си. Твърде много от нас се стремят да запълнят празнотата с храна, напитки, наркотици или с маниакална и безумна дейност. Толкова оплакваният темп на модерния живот не е неизбежен – предназначението му е да запълва, да затуля неговата празнота. Ако постоянно сме в движение, у нас се поражда илюзията за осмисленост на живота.

Ние сме фино и не дотам изтънчено обезкуражавани да търсим своя Граал и да откриваме своята уникалност – чрез постоянен натиск да се впишем във вече съществуващи стандарти. И, разбира се, когато се опитваме да се вписваме, вместо да открием себе си, няма вероятност някога да открием и да споделим своите уникални дарби. Вместо да открием кои сме, ние се безпокоим дали изглеждаме достатъчно добре, достатъчно умни, достатъчно представителни, достатъчни морални, достатъчно здрави, достатъчно усилено работещи или достатъчно успели.

Ние се оглеждаме извън себе си някой друг да ни каже дали живеем съобразно някаква версия за съвършенство. Колко от нас се стремят към лицето и тялото на съвършената кинозвезда, към ума на лауреата на Нобелова награда, към добрината или душевната чистота на някой велик просветлен (примерно Христос), към финансовия успех на милионера? Не е изненадващо, че толкова много от нас прекарват живота си в редуване на усилия и самоокайване заради неспособността ни да отговорим на стандартите.

Докато сме въввлечени в този процес, ние никога няма да намерим себе си. Вместо това ще станем угодливи консуматори, готови да платят всичко на хора, които твърдят, че могат да ни помогнат да преодолеем нашата грозота, греховност, болест и бедност. И в този процес ние ще се държим здраво за тях такива, каквито сме – устремени към нещо над нас, вместо да търсим да узнаем какво наистина има в нас и е наше.

Първоначално можем да бъдем призовани да тръгнем на път от желание да постигнем някакъв образ на съвършенство. В крайна сметка обаче ще трябва да изоставим всякакъв предопределен идеал, който ни е очаровал, и просто да си позволим да предприемем своето уникално пътешествие. Пътешествието на героя не е още един проект за самоусъвършенстване. То е помощно средство при намирането и отдаването на почит на това, което е наистина вярно за нас.

Да знаеш, че си герой, означава, че не си в грешка. Имаш правилния ум. Имаш правилното тяло. Имаш правилните инстинкти. Въпросът не е да станеш

някай друг, а да откриеш за какво те има на този свят. Това означава да си зададеш няколко въпроса: Какво искам да правя? Какво иска да научи моят ум? Как иска да се движи моето тяло? Какво обича сърцето ми? Дори на проблеми и отклонения от нормалното може да се реагира като на „зов от боговете“ към някакво преди отричано или избягвано състояние във вашето пътешествие. Така че може също да се запитате: „Какво този проблем или болест ми помогна да науча, което може да ми бъде в помощ по време на пътешествието?“¹

Откриването на себе си носи големи награди. Когато намерим себе си, всичко изглежда си идва на мястото. Ние сме в състояние да видим своята красота, интелигентност и доброта. Способни сме да ги използваме продуктивно, така че постигаме и успехи. По-малко сме заети с доказване на себе си, така че може да се отпуснем, да обичаме и да бъдем обичани. Имаме всичко, от което се нуждаем, за да заявим своята пълна човечност, пълния си героизъм.

Всеки, който предприеме пътешествие, вече е герой.

Архетиповете: нашите вътрешни водачи

При пътуването ние сме подпомагани от вътрешни водачи, или архетипове, всеки от които служи като пример за начин на живот по време на пътешествието. *Да пробудиш героите в теб* изследва дванайсет такива вътрешни водачи: Невинен, Сирак, Воин, Грижовник, Търсач, Разрушител, Любовник, Творец, Владетел, Магьосник, Мъдрец и Шут. Всеки ни преподава свой урок и всеки има власт над определен етап от пътешествието.

Вътрешните водачи са архетипове, които са били с нас от извечни времена. Виждаме ги отразени в повтарящите се образи в изкуството, литературата, мита и религията; знаем, че са архетипови, защото се срещат навсякъде, във всички времена и места.

Тъй като водачите са наистина архетипови, а следователно пребивават като енергия в несъзнавания психологически живот на всички хора навсякъде, те съществуват както в, така и извън индивидуалната човешка душа. Те живеят в нас – но и, което е още по-важно, ние живеем в тях. Следователно можем да ги открием чрез обръщане навътре (към нашите съновидения, фантазии, а често и действия)

или чрез насочване навън (към мита, легендата, изкуството, литературата и религията, а както често се е правело в езическите култури, към съзвездията на небето и птиците и животните на планетата). Така те ни дават образи на героя в и извън нас.

Всеки от нас преживява архетиповете според възгледите си. Аз съм открила най-малко пет различни начина за обяснение какво представлява един архетип.

1. Духовните търсачи могат да възприемат архетиповете като богове и богини, закодирани в колективното несъзнавано, към което ние се отнасяме с насмешка на наш собствен риск.

2. Хора от научните среди и други рационалисти, които в типичния случай се отнасят с подозрение към всичко, което звучи мистично, могат да възприемат архетиповете като контролиращи парадигми или метафори, невидимите образци в ума, които контролират начина ни на преживяване на света.

3. Учените могат да виждат архетиповете като подобни на холограми и процесът на отъждествяване с тях като сходен с други научни процеси. Както архетиповете са в и извън нас (и следователно са героите в и извън нас), една цяла холограма се съдържа във всички свои части. Модерната наука фактически е потвърдила древния духовен паралел между макрокосмоса и микрокосмоса чрез определянето как всъщност работи една холограма. По същия начин и психологията често определя какво е вярно по отношение на индивидуалния човешки ум чрез вглеждане в творенията на човешкия род.

Физиците узнават за съществуването на най-малките субатомни частици чрез изучаване на следите, които те оставят; психолозите и други учени изследват архетиповете чрез изучаване на тяхното присъствие в изкуството, литературата, мита и сънищата. Карл Юнг установява, че тези архетипови образи, които постоянно се връщат в сънищата на неговите пациенти, могат да бъдат открити в митовете, легендите и изкуството на древните народи, както и в съвременната литература, религия и изкуство. Знаем, че са архетипови, защото оставят същите или подобни следи във времето и пространството.

4. Религиозните хора, които наблягат на това, че има само един Бог (и които се безпокоят от политеизма, вътрешно присъщ на всяко обсъждане на богове и богини), може да разграничат духовната истина на монотеизма от плуралистичната психологическа истина на архетиповете. Този Бог, който имаме предвид, когато говорим за един Бог, надхвърля възможностите на човека да си представя и да назовава. Архетиповете са подобни на различни аспекти на този Бог, достъпни за психическата способност за въобразяване на нуминозна реалност. Някои хора обаче са станали толкова привързани към монотеистичния възглед, че свиват, смаляват своето схващане за Бог, за да бъде то съгласувано с един-единствен архетипов образ. Могат например да си представят Бог като старец с дълга бяла брада. Такива хора непреднамерено си отнемат възможността да изпитат едно усещане на нуминозната мистерия, което е по-дълбоко, отколкото всеки човешки образ може да предаде.